

**Oksana Stepanenko, PhD in Economics,
Associate Professor**

*Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
Kyiv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-222-7-28>

**THE CATEGORIES OF «CASH»
AND «ELECTRONIC MONEY»
IN MODERN SCIENTIFIC RESEARCH**

**КАТЕГОРІЇ «ГРОШОВІ КОШТИ»
ТА «ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ»
В СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ**

Фінансова криза, яка виникла в умовах пандемії, торкнулася основних джерел генерування грошових потоків. Зниження надходження грошових коштів викликане скороченням обсягів виробництва, подорожчанням банківських кредитів, ускладненням процедури їх отримання. Обмеженість власних оборотних коштів і у виробника і у споживача продукції формує ланцюг неплатоспроможності. Грошові розрахунки в умовах сучасних інформаційних технологій вагомо змінилися та набули більш віртуального характеру, в результаті чого активно розвивається їх електронна форма. Її практичне використання в господарській діяльності значно прискорює процес забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами та дозволяє більш ефективно працювати на міжнародних ринках. Для більш повного розуміння місця, значення, ролі грошових коштів та електронних грошей в системі бухгалтерського обліку звернемось до наукових підходів вітчизняних вчених щодо тлумачення сутності й класифікації таких видів активів. В табл. 1 наведено облікові підходи до трактування сутності категорії «грошові кошти».

**Категорія «грошові кошти»
у сфері бухгалтерського обліку**

№ з/п	Автор, тема дисертації (рік захисту)	Інтерпретація терміну «грошові кошти» та взаємопов'язаних з ним понять
1	Височан О.С. Облік і контроль грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація (2009)	<i>Грошові кошти</i> – готівка в касі, електронні гроші, залишки коштів на поточних та інших рахунках в банках, які можуть бути використані господарюючим суб'єктом упродовж будь-якого моменту часу для розрахунків під час здійснення господарських операцій [1]
2	Кащенко О.І. Облік і аналіз грошових коштів та розрахунків в системі управління підприємством (2012)	<i>Грошові кошти</i> – засіб збереження вартості, який бере участь в обміні товарів та послуг, необхідний для забезпечення діяльності суб'єкта господарювання є найбільш ліквідною складовою оборотних активів, може бути вираженим у вигляді готівки, коштів на рахунках в банках та електронних грошей [2]
3	Несходовський І.С. Облік грошових коштів та контроль їх використання в підприємствах торгівлі (2009)	<i>Гроші</i> – це абстрактний вимірник економічних процесів, явищ, об'єктів, який суб'єкти згодні приймати як платіжний засіб [3]
4	Варавка В.В. Облік, контроль і аналіз руху грошових коштів підприємства: методика і організація (2009)	<i>Рух грошових коштів</i> – систему розподілених в часі надходжень та витрачань грошових коштів, що перебувають у процесі безперервного кругообігу, генеруються господарською діяльністю підприємства, визначають ефективність цієї діяльності, виступають зовнішньою ознакою функціонування підприємства, обліковуються на відповідних рахунках і є важливим об'єктом контролю та аналізу [4]

Джерело: згруповано за інформацією [1–4]

Повно та обґрунтовано категорію «грошові кошти» трактують Височан О.С. та Кащенко О.І., дані інтерпретації є найбільш актуальними та відповідають реаліям сьогодення. В даних тлумаченнях акцентовано увагу на: 1) виокремленні в складі грошових коштів електронних грошей як платіжного засобу, що активно розвивається останніми роками; 2) уточненні факту включення до категорії грошових коштів лише тих активів, які можуть бути використані для здійснення розрахунків у будь-який момент, з максимальним рівнем ліквідності.

Електронні гроші як сучасний засіб платежу є специфічною категорією, а їх розуміння, природа виникнення та ідентифікація – багатогранною (табл. 2).

Найбільш універсальне та точне трактуванням сутності електронних грошей наведене у визначенні Сахарова П.О. Як зазначає автор, такий підхід є науково-теоретичним підґрунтям для розуміння функцій електронних грошей, не лише у віртуальному, але і в реальному та мобільному економічному середовищі.

Важливе місце в системі бухгалтерського обліку відводиться групуванню однорідних об'єктів за певними класифікаційними ознаками. Класифікація є методом пізнання об'єкту, що вивчається: чим більше ознак класифікації, тим вища міра їх вивчення, і це сприяє підвищенню ефективності управління. З метою забезпечення структуризації грошових коштів та вирішення проблем їх обліку, аналізу та контролю, Височан О.С. виділяє дві допоміжні класифікації: 1) *обмеженість у напрямках використання*: без обмежень – грошові кошти, якими підприємство може розпоряджатись без жодних обмежень для ведення господарської діяльності; з обмеженнями – грошові кошти, які підприємство може використовувати строго за призначенням; 2) *за місцем зберігання*: у касі підприємства; на рахунках у банку; на мікропроцесорі смарт-карток або карток зі збереженою вартістю; в пам'яті комп'ютера на жорстких дисках [1].

Тракування сутності категорії «електронні гроші»

№ з/п	Автор, тема дисертації (рік захисту)	Інтерпретація терміну «електронні гроші» та взаємопов'язаних з ним понять
1	Несходовський І.С. Облік грошових коштів та контроль їх використання в підприємствах торгівлі (2009)	<i>Електронні кошти</i> – одиниця вартості, що зберігається на електронному пристрої, приймається як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента [3]
2	Сахаров П.О. Облік і внутрішній контроль розрахунків електронними грошима (2014)	<i>Електронні гроші</i> – безстрокові грошові зобов'язання на пред'явника, емітовані у формі захищених цифрових сертифікатів, які можуть бути використані для розрахунків в локальних та глобальних платіжних системах й забезпечуються грошовими еквівалентами в момент пред'явлення зобов'язання емітенту [5]
3	Семенець А.П. Бухгалтерський облік та контроль електронних грошей: організація і методика (2017)	<i>Електронні гроші</i> – грошові кошти підприємства, які містяться у вигляді електронних записів на електронному пристрої (функціонує на програмній основі, на основі карток чи на основі мереж мобільного зв'язку), випущені у встановленому законодавством порядку із забезпеченням їх національною (іноземною) валютою та використовується підприємством для здійснення платіжних операцій в електронних платіжних системах [6]

Джерело: згруповано за інформацією [3; 5; 6]

З метою обґрунтування економічних засад інформаційної системи обліку, контролю та аналізу руху грошових коштів Варавка В.В. виділяє багаторівневу їх класифікацію, яка включає дві основні ознаки: 1) рух грошових коштів від поточної господарської діяльності; 2) рух грошових коштів, що пов'язані з розвитком підприємства [4]. Такий підхід безумовно покращить

облікову інформативність на підприємстві шляхом деталізації аналітичних процедур та забезпечить обґрунтованість прийняття управлінських рішень щодо руху грошових коштів.

Для деталізації електронних грошей Семенець А.П. виділяє наступні класифікаційні ознаки: 1) *за технічним походженням* (на картковій основі, на програмній основі, на основі мереж мобільного зв'язку); 2) *за валютою електронних грошей* (виражені в національній валюті, виражені в іноземній валюті); 3) *за можливістю ідентифікації власника* (анонімні, персоніфіковані); 4) *за місцем реєстрації емітента* (випущені резидентом, випущені нерезидентом); 5) *за ознакою трансферабельності* (трансферабельні, нетрансферабельні) [6]. З позиції автора, використання даної класифікації дозволить структурувати інформацію про операції з електронними грошима у спосіб, що сприятиме формуванню даних, доречних для прийняття управлінських рішень щодо доцільності використання такого засобу платежу в практичній діяльності підприємства.

Отже, грошові кошти були, є і будуть тим видом активів, багатогранність форм існування та необхідність забезпечення руху яких, визначає потребу у підвищенні ефективності управління. Саме гроші є базисом не лише поточного функціонування, а й стратегічного розвитку підприємства. В умовах нестійкої динаміки глобальної економіки, загострення конкурентної боротьби на ринках більшості видів продукції питання управління грошовими коштами та їх потоками залишається актуальним. Інформацію щодо місця, ролі готівкових та безготівкових грошових коштів в обліковій практиці суб'єктів господарювання більш детально розкрито в статті «Грошові кошти в системі бухгалтерського обліку підприємства» [7]. В ній узагальнено особливості обліку грошових коштів та процесу їх документування; обґрунтовано необхідність адаптації системи обліку грошових коштів до сучасних реалій ведення бізнесу.

Література:

1. Височан О.С. Облік і контроль грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ : ДАСОА, 2009. 25 с.
2. Кащенко О.І. Облік і аналіз грошових коштів та розрахунків в системі управління підприємством: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2012. 22 с.
3. Несходовський І.С. Облік грошових коштів та контроль їх використання в підприємствах торгівлі: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ : КНТЕУ, 2009. 23 с.
4. Варавка В.В. Облік, контроль і аналіз руху грошових коштів підприємства: методика і організація: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ : ДАСОА, 2009. 25 с.
5. Сахаров П.О. Облік і внутрішній контроль розрахунків електронними грошима: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. Харків : ХДУХТ, 2014. 23 с.
6. Семенець А.П. Бухгалтерський облік та контроль електронних грошей: організація і методика: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. Житомир : ЖДТУ, 2017. 23 с.
7. Степаненко О.І. Грошові кошти в системі бухгалтерського обліку підприємства. *Науково-практичний журнал «Регіональна економіка та управління»*. Запоріжжя, 2021. № 1 (31). С. 91–98.